

99. NAGKESAR

- **Scientific name:** *Mesua ferrea*
- **Common name:** Cobra's Saffron
- **Marathi name:** नागकेसर
- **Family:** Calophyllaceae

Leaves and Arrangement

- **Type:** Simple
- **Arrangement:** Opposite, polymorphic
- **Petiole:** 5-12 mm long, slender
- **Lamina:** 6-20 x 2.5-7 cm, linear lanceolate-ovate, elliptic-oblong to lanceolate-oblong
- **Base:** Acute or obtuse
- **Apex:** Deeply acute, acuminate or cuspidate
- **Margin:** Entire
- **Texture:** Leathery, coriaceous, shining above, glaucous and pruinose beneath, covered with a whitish waxlike powder
- **Lateral Nerves:** Numerous, very slender, almost inconspicuous beneath, nearly parallel towards each other
- **Intercostae:** Faintly reticulate
- **Additional Features:** New leaves crimson red, becoming pinkish, and dark green when mature

Fruit

- **Type:** Capsule
- **Shape:** Conical-globose, woody corky outside
- **Size:** 2.5-4.5 x 3-5 cm
- **Colour:** robustly stalked, encased by hard persistent sepals
- **Fruiting Period:** April to October

Flowers

- **Colour:** White
- **Size:** 4-20 cm across
- **Shape:** Bisexual, showy, fragrant, with sepals and petals imbricate and decussate in pairs
- **Characteristics:** Stamens numerous, hypogynous, forming a mass; filaments slender, free; anthers basifixed, linear oblong or globose, golden yellow; ovary superior, globose, bilocular; style slender, subulate or filiform; stigma peltate
- **Flowering Period:** January to March

Bark Structure

- **Texture:** Smooth, fissured, exfoliating in large white trapezoidal flakes
- **Colour:** Brownish grey to dark brown; exfoliated surface orange-red; blaze pinkish-yellow

Habitat

- **Height:** Up to 20-30 meters
- **Distribution:** Common in Peninsular and Northeastern India, altitude up to 1500 m

Uses

1. **Medicinal:** Treats ailments like leucorrhoea, bronchitis, migraines, gastrointestinal and urinary tract disorders.
2. **Timber:** Provides sturdy, dark red wood used in construction and furniture.
3. **Pain Relief:** Bark and seeds are used to make pain-relieving oils.
4. **Aphrodisiac:** Used in traditional medicine for its aphrodisiac properties.
5. **Cosmetic:** Seeds and flowers used in cosmetics and dyes.

Fun Facts

- **National Tree:** National tree of Sri Lanka.
- **State Tree:** State tree of Mizoram, India.
- **State Flower:** State flower of Tripura, India.
- **Ornamental Value:** Often cultivated for its graceful shape and beautiful flowers.

99. NAGKESAR

- **Scientific name:** *Mesua ferrea*
- **Common name:** Cobra's Saffron
- **Marathi name:** नागकेसर
- **Family:** Calophyllaceae

पाने आणि त्यांची मांडणी

- **प्रकार:** साधी
- **मांडणी:** समोरासमोर, बहुरूपी
- **पेटिओल:** ५-१२ मिमी लांब, सडपातळ
- **लॅमिना:** ६-२० x २.५-७ सेमी, रेखीय भाल्यासारखी-अंडाकृती, लंबवर्तुळ-आयताकृती ते भाल्यासारखी-आयताकृती
- **तळ:** तीव्र किंवा बोथट
- **टोक:** खोल तीव्र, लंबकोनी किंवा सुईच्या टोकासारखे
- **काठ:** अखंड
- **पोशाख:** कातडीसारखा, वर चमकदार, खाली फिकट निळसर आणि पांढरट मेणासारख्या पावडरने झाकलेला
- **पार्श्व नस:** असंख्य, अतिशय सडपातळ, जवळपास अप्रसिद्ध, एकमेकांच्या जवळजवळ समांतर
- **इंटरकोस्टे:** फिकट जाळीदार
- **अतिरिक्त वैशिष्ट्ये:** नवीन पाने किरमिजी लाल, गुलाबी होणारी, आणि परिपक्व झाल्यावर गडद हिरवी

फळाचे वर्णन

- **प्रकार:** कॅप्सूल
- **आकार:** शंक्वाकार-गोलाकार, लाकडी बाहेरच्या बाजूने
- **आकार:** २.५-४.५ x ३-५ सेमी
- **रंग:** मोठ्या कठीण टिकाऊ कपोतांनी वेढलेले, ठळकपणे देठ
- **फळांचा कालावधी:** एप्रिल ते ऑक्टोबर

फुलांचे वर्णन

- **रंग:** पांढरा
- **आकार:** ४-२० सेमी रुंद
- **आकार:** द्विलिंगी, शोभिवंत, सुगंधी, सेपल्स आणि पाकळ्या एकावर एक ठेवलेल्या आणि जोडीत आडव्या
- **वैशिष्ट्ये:** केसर अनेक, हायपोगायनस, एक गट तयार करणारे; तंतू सडपातळ, स्वतंत्र; अंथर्स बेसिफिक्स, लंबवर्तुळ-आयताकृती किंवा गोलाकार, सुवर्ण पिवळे; अंडाशय श्रेष्ठ, गोलाकार, द्विकोषिकीय; शैली सडपातळ, उपसटलेली किंवा फिलिफॉर्म; स्तिग्मा पेल्टेट
- **फुलांचा कालावधी:** जानेवारी ते मार्च

साल रचना

- **पोशाख:** गुळगुळीत, तीरवटलेली, मोठ्या पांढरट आयताकृती खवल्यांमध्ये सुटणारी
- **रंग:** करडसर तपकिरी ते गडद तपकिरी; उघडकीस आलेला पृष्ठभाग नारिंगी-लाल; पसरलेल्या ठिकाणी गुलाबी-पिवळा

निवासस्थान

- **उंची:** २०-३० मीटरपर्यंत
- **वितरण:** द्वीपीय आणि ईशान्य भारतात सामान्य, १५०० मीटरपर्यंत उंचीवर

उपयोग

- औषधी: ल्युकोर्हिया, ब्रॉकीय, मायकग्रेन, जठर आणि मूत्रमार्गाच्या विकारांसाठी उपचार करते.
- लाकूड: बांधकाम आणि फर्निचरसाठी मजबूत, गडद लाल लाकूड प्रदान करते.
- वेदना आराम: साली आणि बियांपासून वेदना आराम मिळवण्यासाठी तेल तयार केले जाते.
- कामोत्तेजक: पारंपरिक औषधांमध्ये याचा उपयोग कामोत्तेजक गुणधर्मासाठी केला जातो.
- सौंदर्यप्रसाधन: बिया आणि फुले सौंदर्यप्रसाधने आणि रंगांमध्ये वापरली जातात.

मजेदार तथ्ये

- राष्ट्रीय झाड: श्रीलंकेचे राष्ट्रीय झाड.
- राज्याचे झाड: मिझोराम, भारताचे राज्याचे झाड.
- राज्याचे फूल: त्रिपुरा, भारताचे राज्य फूल.
- सजावटीचे मूल्य: आपल्या सुंदर आकार आणि सुंदर फुलांसाठी लागवड केली जाते.

*Image Credit: India Biodiversity Portal